

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSIOSIOS RINKIMŲ KOMISIJOS
POLITINIŲ PARTIJŲ IR POLITINIŲ KAMPANIJŲ
FINANSAVIMO KONTROLĖS SKYRIUS**

**PAŽYMA
DĖL IRENOS LUNSKIENĖS IR MODESTOS PETRAUSKAITĖS LAIŠKŲ IR JUSTO
PANKAUSKO LAIŠKŲ IR PLAKATŲ**

2020 m. birželio 29 d. Nr. 54 (1.2)
Vilnius

Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija (toliau – VRK) gavo keletą pranešimų dėl Lietuvos socialdemokratų partijos (toliau – LSDP) kandidatų platintų panašaus pobūdžio laiškų ir plakato.

1) 2020 m. gegužės 1 d. (reg. Nr. 1-829 (7.9): *„LSDP kandidatas Justas Pankauskas Druskininkų savivaldybėje platina nepažymėtą kaip numato įstatymai politinę reklamą. Balandžio 29 d. pašto dėžutėse ne tik pas mane Druskininkuose, bet ir pas kaimynus išplatinta ranka rašytos kopijos (pridedama), niekaip nepažymėta, nes šitas žmogus nieko bendro neturi su savivaldybe, tik kandidatuos apygardeje“*. Pridėtas platintas laiškas.

2) 2020 m. gegužės 13 d. (reg. Nr. 1-942 (7.9): *„Prasidėjus Seimo rinkimų kampanijai Panevėžio apskrities žiniasklaidos priemonėse buvo pradėta skelbti M. Petrauskaitės reklama, nepažymėta teisės aktuose nustatyta tvarka <...>. Aukščiau nurodyto M. Petrauskaitės elgesio pavyzdžiai – jos įrašai socialiniame tinkle Facebook, nepažymėti kaip politinė reklama bei ranka rašyti laiškai (priedas nr. 1), kuriuose kandidatė žada rinkėjams visokias paslaugas – tiek padėti įsigyti prekes, tiek suteikti teisinės paslaugas ir t. t. Taip šių metų gegužės 4 d. socialiniame tinkle M. Petrauskaitė giriasi savo gerais darbais ir vis užsimena apie valdžios biurokratizmą ir pan., su kuo ji neva sėkmingai kovojanti. Neabejotina, kad tokiu elgesiu M. Petrauskaitė reklamuoja kaip politikė ir siekia suformuoti itin teigiamą savo įvaizdį, tačiau pažymėti įrašų politinės reklamos žyma vengia“*.

3) 2020 m. gegužės 14 d. (reg. Nr. 1-944(7.9), Nr. 1-963(2.11): *„Į pašto dėžutę gavau štai tokį socialdemokratų kandidatės į Seimą Irenos Lunskenės laišką. Paklausiau kaimynų, gavo visi. Paskambinau draugam, gavo žmonės ir kituose Marijampolės rajonuose į pašto dėžutes. Tai matyt išmėtyta visame mieste. Kiek žinau Seimo įstatymas ir VRK Politinės reklamos žymėjimo tvarkos aprašas numato, kad visa politinė reklama turi būti pažymėta. Irena Lunskenė savo laiške nurodo, kad „informacija skleidžiama neatlygintinai“. Pirmiausiai tai čia yra ne „informacija“, o politinė reklama. Tada kyla klausimas, kaip gali būti neatlygintinai visame mieste išmėtyti tokie laiškai? Juk ji juos visus ne ranka parašė, o yra kopijuota (kas mokėjo ir kiek išleido popieriui). Pati jų tikrai ir nemėtė į pašto dėžutes“*.

4) 2020 m. gegužės 23 d. (reg. Nr. 1-1057 (7.9): *„LSDP kandidatas skleidžia reklamą, pažymėta kaip neatlygintina, tačiau spausdinimo kaštai, tiražas, kita informacija nėra nurodoma. Pastebėta iškabinta po visą Lazdijų rajoną. Tokia reklama tikrai kainuoja, išvežiojimas, iškabinimas, kuras“.*

VRK 2020 m. gegužės 5, 14 ir 27 d. posėdžių metu nuspręsta pirmiau minėtus pranešimus perduoti tirti Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyriui.

VRK dėl platintų laiškų išsiuntė paklausimus: 2020 m. gegužės 7 d. (reg. Nr. 2-418 (7.9) Justui Pankauskui, 2020 m. gegužės 18 d. (reg. Nr. 2-457 (7.9) Modestai Petrauskaitei ir 2020 m. gegužės 18 d. (reg. Nr. 2-458 (7.9) Irenai Lunskienei ir 2020 m. gegužės 29 d. (reg. Nr. 2-543 (7.9) Justui Pankauskui dėl plakato.

2020 m. gegužės 13 d. VRK gautas **J. Pankausko** atsakymas (reg. Nr. 1-939 (7.9), kuriame nurodoma: *„Aptariamą laišką parašiau pats, atsispausdinau turimu spausdintuvu su namuose esančiais popieriaus resursais, 100 vnt., išplatinau pats. Laiškas išplatintas balandžio 25 d., platinau pats, todėl jokių platinimo išlaidų nepatyrėiu“.* Į klausimą, kur buvo platintas nurodytas laiškas atsakyta, kad *„Varėnoje, Druskininkuose, Kapčiamiestyje, Veisiejuose, Lazdijuose. Laišką ėmėčiau į pašto dėžutes, ten kur gyvena bičiuliai. <...> atspausdinau namuose turimais resursais, papildomai jokių priemonių neįsigijau ir išlaidų nepatyrėiu“.* Į klausimą, ar aptariamasis laiškas susijęs su dalyvavimu 2020 m. Seimo rinkimuose atsakyta, kad *„Ne, jame nėra jokios rinkiminės agitacijos, platintas visuomeninės veiklos pagrindais, atsižvelgiant į šiandienines aktualijas.“* *„Laiškas nėra laikytinas politine reklama, todėl nebuvo žymėtas. Be jau aukščiau minėtų priežasčių, jis neatitinka politinei reklamai keliamų reikalavimų, t. y. pagal VRK 2018 m. birželio 19 d. rekomendacijas **politine reklama laikoma:** 4.5. kai be papildomos informacijos skelbiama kandidato nuotrauka, atvaizdas ar kita panašaus pobūdžio vizualinė informacija, taip pat kai skelbiami politinės partijos logotipas, politinės partijos, kandidato, politinės kampanijos dalyvio rinkimų numeris, rinkimų šūkis bei raginimas balsuoti; Laiškas parengtas neatlygintinai, t. y. parašytas mano paties, jame nėra nuotraukos, partijos logotipo, vizualinės medžiagos, agitacijos elementų ir kitų su politine agitacija siejamų požymių, kurie numatyti minėtose rekomendacijose. Vadovaujantis minėtomis rekomendacijomis **politine reklama nelaikomi:** 3.1. politinės kampanijos laikotarpiu neatlygintinai skleidžiami įprastinio pobūdžio informaciniai pranešimai apie valstybės politiką, politinių partijų, kandidatų veiklą, susijusią su kandidato darbine ar nuolatinio pobūdžio visuomenine veikla, informacija, kuria nesiekama paveikti rinkėjų motyvacijos balsuojant rinkimuose arba kurią skleidžiant nepropaguojamas valstybės politikas, politinė partija, politinės partijos narys ar politinės kampanijos dalyvis, taip pat jų idėjos, tikslai ar programos; Tai laikytina įprastiniu pranešimu mano, kaip partijos pirmininko pavaduotojo ir visuomenininko, kuruojančio Alytaus apskritį nuo (Alytaus miesto, rajono, Druskininkų, Varėnos ir Lazdijų savivaldybės.*

Kuruoju nuo 2017 m.), be to laiškas nebuvo viešas ar publikuotas viešosios informacijos rengėjų priemonėse“.

2020 m. gegužės 24 d. VRK gautas **M. Petrauskaitės** atsakymas (reg. Nr. 1-1044 (7.9), kuriame nurodoma: „*Aš Modesta Petrauskaitė, savarankiškai savo ranka parašiau ir asmeniškai išplatinau mūsų partijos bičiuliams t. y. Panevėžio rajono gyventojams. Esu LSDP skyrių veiklos organizatorė, LSDP Panevėžio rajono prezidiumo narė. Karantino metu mūsų partija yra sukūrusi Savitarpio pagalbos centrą esu jo savanorė, tą minėjau ir viešai (savo socialiniame tinkle), todėl skyriuje nutarėme, kad geriausias būdas pasiekti garbaus amžiaus partijos nariams - bičiuliams bei jų artimiesiems yra laiškas. Laiško atsispausdinau 250 vnt. kiek yra vyresnių narių, bet nespėjau visų išplatinti, kadangi pačiai teko grįžti į darbą (laiško platinimo periodu dirbau nuotoliniu būdu). Kadangi esu ir Panevėžio rajono savivaldybės tarybos narė, taip pat rėmiausi ir Panevėžio rajono savivaldybės mero Povilo Žagunio rekomendacijomis karantino metu palaikyti ryšį ir sustiprinti bendravimą su rajono gyventojais, kaimynais. Platinimo išlaidų nėra, kadangi platinau asmeniškai, asmeninėmis laiko sąnaudoms bei namuose naudojamu A4 formato popieriumi ir spausdintuvu. Laišką nešiojau balandžio 25 ir 28 dienomis. Panevėžio rajone. Popierių ir spausdintuvą turiu namuose, todėl papildomai nepirkau ir už nieką nemokėjau. Laiškas niekaip nesusijęs su mano nedalyvavimu ar dalyvavimu Seimo rinkimuose, nes laiško platinimo metu partija dar nebuvo apsisprendusi dėl mano iškėlimo vienmandatėje apygardoje. Visos Panevėžio miesto ir rajono vienmandatės yra persidengusios (Panevėžio – Anykščių, Aukštaitijos su Panevėžio miestu), o aš minimą laišką platinau tik Panevėžio rajone, o ne vienoje ar kitoje rinkiminės apygardos teritorijoje. Laiškas yra susijęs su mano tiesioginiu bendravimu su bičiuliais LSDP Panevėžio rajono skyriuje, mano, kaip šio skyriaus koordinatorės darbu partijoje ir darbu Panevėžio rajono savivaldybės taryboje. Esu LSDP Panevėžio rajono skyriaus prezidiumo narė (vienintelė iš mūsų frakcijos tarybos narių esančios ne rizikos grupėje) kadangi žmonių bendravimas buvo įmanomas tik nuotoliniu būdu, todėl ir parašiau laišką (skyriuje daugiau nei 70 proc. žmonių yra senyvo amžiaus t.y. rizikos grupėje). Pati daugiau nei 10 metų savanoriauju, bei aktyviai dalyvauju visuomeniniame gyvenime todėl negalėjau likti nuošalyje, esant išskirtinei karantino situacijai mūsų rajone. Remiantis politinės reklamos apibrėžimu manau, kad laiškas nėra politinė reklama. Pirmiausia, laišką platinau ne viešai, jį išmėčiau tik savivaldybės teritorijoje gyvenantiems bičiuliams, kaip ir minėjau prieš tai mūsų partija yra paskelbusi apie savitarpio pagalbą karantino laikotarpiu, todėl ryšys su bičiuliais, ypač vyresnio amžiaus ir atidumas jiems karantino laikotarpiu yra padidintas. Antra, esu antrąją kadenciją išrinkta Panevėžio rajono savivaldybės tarybos nare, ne vieno komiteto ir tarybos posėdžio metu Savivaldybės meras sakė, kad padėtume rajono bendruomenei ir palaikytume ryšį. Trečia, laiške tikrai nėra mano jokios politinės agitacijos, mano nuotraukos, partijos logotipo, partijos programos, ar dar kokio šūkio, kas yra būtini politinės*

reklamos elementai, kaip nurodote VRK 2018 m. birželio 18 d. rekomendacijose. Šis laiškas - mano, kaip politikės nuolatinės visuomeninės veiklos dalis. Pastaruoju metu į mane kreipėsi keletas gyventojų, jokių paslaugų nesuteikiau, nukreipiau į tarnautojus, kurie kompetentingi tokią pagalbą teikti (pvz. į savivaldybės specialistus: <..>komunalinio ūkio vadovą<..>¹). Visais pastebėjimais apie tai viešai pasidalinau asmeniniame socialiniame tinkle. Jokios materialios ar paslaugų pavidalu pagalbos nesuteikiau“.

2020 m. gegužės 26 d. VRK gautas **I. Lunskienės** atsakymas (reg. Nr. 1-1077(7.9), kuriame nurodoma: „Esu LSDP Marijampolės skyriaus pirmininko pavaduotoja. Karantino metu vyksta nuotoliniai partijos vidiniai pasitarimai, viename iš jų nusprendėme savanorystės pagrindais parašyti šį laišką, kuris skirtas garbaus amžiaus partijos nariams - bičiuliams bei jų artimiesiems, kuriems galbūt karantino metu kyla klausimų į kuriuos galėčiau atsakyti. Aptariamą laišką parašiau pati, savo ranka. Atspausdinau savo namuose turimu spausdintuvu, naudoju tuo metu savo namuose turimus popieriaus lapus. Atspausdinau apie 120 vnt. Išplatinau pati. Kadangi aptariamą laišką platinau pati, tai užtruko, bet platinimo išlaidų nepatyrė. Platinau tik vakarais po darbo valandų, maždaug savaitę, nuo gegužės 12 d. Nurodytą laišką platinau Marijampolės mieste gyvenantiems partijos garbaus amžiaus nariams - bičiuliams ir jų artimiesiems.<...> laišką rašiau, spausdinau ir platinau pati, todėl papildomų išlaidų nepatyrė. Taip, planuoju dalyvauti 2020m. spalio 11 d. vyksiančiuose Lietuvos Respublikos Seimo rinkimuose Marijampolės vienmandatėje apygardoje. Bet pasitarimo metu, kada nusprendėm rašyti aptariamą laišką, ir platinimo metu dar nebuvau garantuota, kad partija patvirtins mano dalyvavimą rinkimuose. Aptiriamas laiškas niekaip nėra susijęs su dalyvavimu 2020 m. Seimo rinkimuose. Laiške nėra jokios rinkiminės agitacijos, jį rašiau ir platinau tik savanorystės bei visuomeninės veiklos pagrindais. Laiškas buvo skirtas garbaus amžiaus partijos nariams – bičiuliams ir jų artimiesiems su pasiūlymu kreiptis kilus klausimams. Aptiriamas laiškas nėra politinė reklama, todėl ir nepažymėtas kaip politinė reklama. Laiške nėra pateiktos jokios su politika susijusios agitacinės medžiagos (partijos logotipo, mano pačios nuotraukos ar su rinkimais susijusios informacijos). Laiškas nebuvo publikuojamas viešosios informacijos rengėjų priemonėse, jį platinau tik į kai kurias garbaus amžiaus partiečių – bičiulių bei jų artimųjų pašto dėžutes. Taip pat laiške nurodžiau, kad „Informacija skleidžiama neatlygintinai“. Į klausimą, kokią pagalbą, minimą Jūsų platinamame laiške, ir kokiam skaičiui asmenų esate suteikusi, atsakyta: „Nuo laiško išplatinimo nepraėjo dar daug laiko, bet jau sulaukiau kelių skambučių ir užklausimų elektroniniame pašte. Bičiuliai teiravosi/skundėsi/klausė: dėl kaimynų triukšmavimo nakties metu; dėl situacijos karantino metu su socialinio būsto eilėmis; dėl butų šildymo; dėl situacijos su Marijampolės Dramos teatru; dėl negaunamų socialinių paslaugų karantino metu. Visais šiais rūpimais klausimais domėjausi ir konsultavausi atitinkamose

¹ Nurodyti 4 asmenų vardai ir pavardės.

institucijose, tiek policijoje tiek su savivaldybės atitinkamos srities darbuotojais. Išsiaiškinus situaciją rūpimais klausimais pateikiau gyventojams atsakymus telefonu ir el. paštu jokio kitokios paslaugų pavidalo ar materialios pagalbos neteikiau“.

2020 m. birželio 5 d. VRK gautas J. Pankausko atsakymas (reg. Nr. 1-1216 (7.9), kuriame nurodoma: *„Plakatą (A4 formato įprastinis lapas) pasigaminau ir išplatinau pats, tiražas 30 egz. Plakatą pakabinau gegužės 12 d., platinau pats, todėl papildomų platinimo išlaidų nepatyrėiu. Plakatas pakabintas Lazdijų rajone ant viešųjų, nemokamų reklamos stendų. Nebuvo niekas papildomai pirktas ar mokėtas, plakatą pasigaminau ir atsispausdinu namuose turimais popieriaus resursais, savo spausdintuvu“.* Į klausimą ar aptariamas plakatas susijęs su 2020 m. Seimo rinkimais, atsakyta: *„Nesusijęs. Esu Lazdijų rajono tarybos narys, tai mano, kaip tarybos nario privalomo bendravimo su rajono žmonėmis pasirinkta forma karantino laikotarpiu“.* Į klausimą, kodėl aptariamas plakatas pažymėtas nesilaikant Aprašo reikalavimų, atsakyta: *„Plakatas kaip tik ir pažymėtas atsižvelgiant į Politinės reklamos žymėjimo tvarkos aprašą ir VRK rekomendacijas dėl politinės reklamos žymėjimo. Jis pažymėtas „Neatlygintina politinė reklama, parengta paties autoriaus“ Nurodytas tiražas - 30 egz.“.* *„Plakate neminiu jokios pagalbos ar paslaugų suteikimo. Jokių paslaugų nesu suteikęs. Formuluotė „Esu pasiruošęs toliau dirbti Jūsų labui ir kartu spręsti kasdienes klausimus“ – tai mano, kaip tarybos nario veikla, išgirstant, siūlant ir balsuojant dėl aktualių rajono klausimų, apimančių mano, kaip tarybos nario, kompetenciją“.*

2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų politinė kampanija prasidėjo 2020 m. balandžio 10 d. Irena Lunskenė savarankiška politinės kampanijos dalyve registruota 2020 m. gegužės 28 d., Justas Pankauskas ir Modesta Petrauskaitė savarankiškais kampanijos dalyviais registruoti 2020 m. birželio 10 d.

Dėl vertinimo politinės reklamos požiūriu

Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo (toliau – Įstatymas) 2 straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad *politinė reklama – valstybės politiko, politinės partijos nario, politinės kampanijos dalyvio, jų vardu ir (ar) interesais bet kokia forma ir priemonėmis už užmokestį ar neatlygintinai politinės kampanijos laikotarpiu ar tarp politinių kampanijų skleidžiama informacija, kuria siekiama paveikti rinkėjų motyvaciją balsuojant rinkimuose ar referendumuose arba kurios skleidimu propaguojamas valstybės politikas, politinė partija, politinės partijos narys ar politinės kampanijos dalyvis, taip pat jų idėjos, tikslai ar programa.*

Pagal Įstatymo 16 straipsnio 6 dalies 2 punktą, *politine reklama nelaikoma politinės kampanijos laikotarpiu neatlygintinai skleidžiami įprastinio pobūdžio informaciniai pranešimai apie valstybės politiką, politinių partijų, kandidatų veiklą, informacija, kuria neraginama nedalyvauti referendumuose, balsuoti už ar prieš referendumui teikiamo sprendimo priėmimą.*

Įstatymo 14 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad *prasadėjus politinei kampanijai visos išlaidos, skirtos politinei kampanijai finansuoti, gali būti apmokamos tik iš politinės kampanijos sąskaitoje esančių lėšų*. To paties straipsnio 4 dalies 1 punkte numatyta, kad *politinės kampanijos išlaidomis pripažįstami politinės kampanijos dalyvio politinės kampanijos laikotarpiu turėtos išlaidos ir prisiimti įsipareigojimai, skirti politinei reklamai ar kitai agitacinei medžiagai gaminti ar platinti bet kokiomis visuomenės informavimo priemonėmis ar bet koku kitu viešu būdu*.

Politinės reklamos žymėjimo reikalavimai nustatyti Politinės reklamos žymėjimo tvarkos apraše, patvirtintame VRK 2010 m. rugsėjo 7 d. sprendimu Nr. Sp-58 (su vėlesniais pakeitimais).

Visi trys laišakai išplatinti politinės kampanijos laikotarpiu. Įvertinus politinės kampanijos laikotarpiu platintų laiškų turinį, nustatyta:

J. Pankausko laiške nurodoma: „<...> *Valstybės ir savivaldybės pagalba nesibaigs su karantino atšaukimu. Ši pagalba turės tęstis ir apimti kiekvieną pandemijos pasekmių paliestą žmogų. <...> Bendraukime su draugais ar giminaičiais telefonu ar kitomis vaizdo priemonėmis. Prisiminkime vienišus draugus, paskambinkime jiems pasiteirauti, kaip sekasi*“. <...> Laiško pabaigoje nurodoma: „*Jeigu kiltų klausimų ar norėsite tiesiog pabendrauti, pasitarti, paklausti, prašau susisiekti su manimi. Justas Pankauskas*“ ir nurodytas mobiliojo tel. numeris ir asmeninio el. pašto adresas.

Laiškas pasirašytas vardu ir pavarde, nenurodant pareigų, nors pats J. Pankauskas savo paaiškinime teigia: „*Tai laikytina įprastiniu pranešimu mano, kaip partijos pirmininko pavaduotojo ir visuomenininko, kuriojančio Alytaus apskritį nuo (Alytaus miesto, rajono, Druskininkų, Varėnos ir Lazdijų savivaldybės. Kuruoju nuo 2017 m.)*“, platinta visuomeniniais veiklos pagrindais. Primintina, kad J. Pankauskas yra Lazdijų rajono savivaldybės tarybos narys, bet laiškas buvo platintas ir Druskininkų savivaldybėje, kuri kartu su Lazdijų rajonu sudaro Jotvingių vienmandatę rinkimų apygardą, kurioje jis registruotas savarankišku politinės kampanijos dalyviu.

J. Pankausko plakatas iliustruotas jo nuotrauka, išreiškiamas ryžtas „*toliau dirbti Jūsų labui ir kartu spręsti kasdienius klausimus*“, nenurodant institucijos ir pareigų, nurodytas mobiliojo tel. numeris ir asmeninio el. pašto adresas. Pats J. Pankauskas teigia, kad „*Formuluotė „Esu pasiruošęs toliau dirbti Jūsų labui ir kartu spręsti kasdienius klausimus*“ – tai mano, kaip tarybos nario veikla, išgirstant, siūlant ir balsuojant dėl aktualių rajono klausimų, apimančių mano, kaip tarybos nario, kompetenciją“.

M. Petrauskaitės laiške nurodoma: „*Visi susiduriame su dar nepatirtais iššūkiais. Nuolatinės naujienos apie koronavirusą kursto nerimą. Kas dabar svarbiausia? Mano nuomone pasitikėjimas ir susitelkimas. Rašau šį laišką Jums norėdama padėkoti, kad pasitikėjote manimi ir išrinkote savo atstove savivaldos rinkimuose. Atlieku savo pareigą padėti mūsų kraštui savo sprendimais ir siūlymais. Neabejoju jog mums visiems šiuo metu kaip niekada svarbu padėti vienas*

kitam, patarti, palaikyti. Todėl siūlau tiesioginę savo pagalbą: nuo elementarių dalykų – maisto, vaistų ir kitų produktų nupirkimo ir palikimo prie Jūsų durų iki savivaldos sprendimų ar teisinės pagalbos. Mielieji, jei reikia neatidėliotinos pagalbos skambinkite man ir išsakykite savo poreikius“. Laiško pabaigoje nurodytas mobiliojo tel. numeris ir asmeninio el. pašto adresas.

Laiškas pasirašytas vardu ir pavarde, nenurodant einamų pareigų, nors laiške minima, kad buvo išrinkta savivaldybės tarybos nare, tačiau nurodytas asmeninio el. pašto adresas. Laiško turiniu formuojamas teigiamas įvaizdis, siūlant pagalbą gyventojams, išreiškiant rūpestį jais.

I. Lunskienės laiške nurodoma: „< > *Rašau šį laišką Jums, nes žinau, kad esu skolinga už Jūsų pasitikėjimą manimi ir tikrai galėsiu Jums padėti, jeigu pagalba ar patarimas yra reikalingi. Visada stengiausi tai daryti dirbdama Mere ir, dabar, būdama Tarybos nare. Niekas nepasikeitė, esu ta pati Irena Lunskienė. Jeigu turėsite klausimų, ar norėsite tiesiog pasitarti, prašau susisiekti su manimi“.* Nurodytas mobiliojo tel. numeris ir tarybos nario el. pašto adresas. Pabaigoje nurodoma: „Tikiuosi, galėsiu Jums patarti ar pagelbėti!“. Taip pat nurodyta „*Informacija skleidžiama neatlygintinai“.*

Laiškas pasirašytas vardu ir pavarde, nenurodant einamų pareigų, nors laišką rašo kaip buvusi merė, o dabar savivaldybės tarybos narė. Laiško turiniu formuojamas teigiamas įvaizdis, siūlant pagalbą gyventojams, demonstruojant rūpestį jais.

Nors visi trys asmenys teigia, kad laiškus platino partijos bičiuliams, tačiau pagal gautus pranešimus darytina išvada, kad laiškai buvo išplatinti ir su LSDP nesusijusiems asmenims. Laiškuose nenurodyta, kad jie skirti tik LSDP nariams, juose nenurodyta politinė partija, taip pat nėra šiai partijai įprasto kreipinio „Bičiuliai“. Taigi, laiškai laikytini viešai paskleista informacija politinės kampanijos laikotarpiu. Pagal formą neadresuoti laiškai prilygintini lankstinukams, tai yra reklamos gaminiams, kurie teikiami gyventojams ar platinami į gyventojų pašto dėžutes. Laiškuose pateikiami visų trijų asmenų, numatomų kelti kandidatais, kontaktai (telefono numeriai ir 2 atvejais iš 3 asmeniniai el. pašto adresai), kviečiama bendrauti ar kreiptis pagalbos. Laiškuose siūlymas suteikti paslaugas, pagalbą kelia abejonių dėl tikrojo aptariamo laiško tikslo, galimai tai daroma norint didinti kandidato žinomumą, skatinti potencialius rinkėjus už juos balsuoti ar tai vykdoma visuomeninė veikla ir taip klaidinami potencialūs rinkėjai. Laiškuose ir J. Pankausko plakate ne tik pateikiama kontaktinė informacija, bet turiniu formuojamas teigiamas įvaizdis, tai yra pateikiamos aktualios vertybės (tokios kaip rūpestis žmogumi, šeima, vienišais draugais, pasiryžimas dirbti „Jūsų labui“, kartu spręsti klausimus), kurios visuomenėje vertinamos palankiai ir tuo siekiama paveikti rinkėjų motyvaciją balsuojant rinkimuose, propaguojamas politinės kampanijos dalyvis, todėl laikytina, kad laiškai ir plakatas yra skirti jų autorių propagavimui, taigi laikytini politinė reklama, susijusia su 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimais.

Įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad *politinė reklama turi būti pažymėta nurodant lėšų šaltinį ir aiškiai atskirta nuo kitos skleidžiamos informacijos*; 15 straipsnio 2 dalyje – *politinė reklama, nepažymėta pagal teisės aktų reikalavimus arba pažymėta nesilaikant teisės aktų reikalavimų, laikoma paslėpta politine reklama ir yra draudžiama. Už jos skleidimą taikoma įstatymų nustatyta atsakomybė.*

Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 92 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad *Lietuvos Respublikos politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatyme, rinkimų įstatymuose ir Lietuvos Respublikos referendumo įstatyme nustatytų politinės reklamos skleidimo reikalavimų nesilaikymas užtraukia baudą viešosios informacijos rengėjų ar skleidėjų vadovams arba kitiems už viešosios informacijos skleidimą ar visuomenės informavimo priemonės turinį atsakingiems asmenims nuo trijų šimtų iki vieno tūkstančio keturių šimtų penkiasdešimt eurų.*

Prie pranešimo pridėti J. Pankausko, I. Lunskenės ir M. Petrauskaitės platinti ranka rašyti kopijuoti laišakai nebuvo pažymėti pagal Aprašo reikalavimus. Plakatas pažymėtas.

Pagal Įstatymo 2 straipsnio 3 dalį aukos – *aukų gavėjams neatlygintinai perduoti pinigai, kilnojamieji ar nekilnojamieji daiktai, informacija, turtinės teisės, intelektinės veiklos rezultatai, taip pat kitos turtinės ir neturtinės vertybės, neatlygintinai atlikti veiksmai ir savanoriški darbai, veiksmų rezultatai, skirti savarankiško politinės kampanijos dalyvio politinei kampanijai finansuoti.*

Išlaidos kandidatų pasigamintai politinei reklamai, laikytinos kandidato nepinigine auka politinei kampanijai. Nepiniginių aukų vertė nustatoma remiantis Neatlygintinai gauto turto ir paslaugų (nepiniginių aukų) įvertinimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos finansų ministro 2018 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr. 1K-443 „Dėl finansų ministro 2004 m. lapkričio 22 d. įsakymo Nr. 1K-372 „Dėl Pelno nesiekiančių ribotos civilinės atsakomybės juridinių asmenų buhalterinės apskaitos ir finansinių ataskaitų sudarymo ir pateikimo ir politinės kampanijos dalyvių neatlygintinai gauto turto ir paslaugų įvertinimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“. Lankstinukų, plakatų spausdinimas priskirtinas paslaugai, todėl taikytinas Neatlygintinai gauto turto ir paslaugų (nepiniginių aukų) įvertinimo tvarkos aprašo 8 punktas, pagal kurį *paslauga įvertinama dokumente, kuriuo patvirtinamas paslaugos suteikimas, nurodyta verte. Jei paslaugos vertė nenurodyta, paslauga įvertinama verte, kuri nustatoma pagal tokios paslaugos rinkos kainą. Paslaugos rinkos kaina gali būti nustatoma ir pagal visuomenės informavimo priemonėse skelbiamą tokios paslaugos kainą.* Nustatant reklamos gaminių spausdinimo kainą, galima remtis kopijavimo paslaugų kainomis.

Patikrinus viešai skelbiamas kopijavimo kainas², nustatyta, kad A4 formato nespaltvotos kopijos kaina 0,05–0,07 Eur, spalvotos kopijos kaina 0,20–0,72 Eur.

Remiantis mažesne (0,05 Eur) kaina:

² <http://leidyklele.lt/kopijavimas>, <http://copy1.lt/kopijavimas-iki-a3/>, <https://www.kopicentras.lt/paslaugos/kopijavimo-paslaugos/juodai-baltas-ir-spalvotas-a4-a3-dokumentu-kopijavimas/>

- 1) Irenos Lunskienės išplatintų 120 vnt. laiškų gamyba būtų kainavusi 6 Eur;
- 2) Justo Pankausko išplatintų 100 vnt. laiškų gamyba būtų kainavusi 5 Eur, 30 spalvotų plakatų – 6 Eur;
- 3) Modestos Petrauskaitės išplatintų 250 vnt. laiškų gamyba būtų kainavusi 12,50 Eur.

Pagal Politinės kampanijos finansavimo apskaitos žiniaraščio užpildymo ir pateikimo tvarkos aprašo (toliau – Žiniaraštis) (patvirtinto VRK 2016 m. gegužės 18 d. sprendimu Nr. Sp-51 (su vėlesniais pakeitimais) 58 punktą, *Vyriausioji rinkimų komisija, sprendimu nustačiusi, kad politinės kampanijos dalyvis žiniaraštyje nenurodė politinės kampanijos pajamų ar išlaidų (ar jų dalies), arba pripažinusi, kad politinės kampanijos dalyviui buvo perduoti daiktai, suteiktos paslaugos laikytini politinės kampanijos pajamomis ar išlaidomis, papildo žiniaraštį, jame nurodydama Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimu pripažintą politinės kampanijos pajamas ar išlaidas.*

Pagal Politinės kampanijos finansavimo ataskaitos pildymo ir pateikimo tvarkos aprašo (patvirtinto VRK 2016 m. birželio 9 d. sprendimu Nr. Sp-82 (su vėlesniais pakeitimais) 30 punktą, *Vyriausioji rinkimų komisija, sprendimu nustačiusi, kad politinės kampanijos dalyvis nenurodė politinės reklamos (ar jos dalies), papildo dalyvio ataskaitą dėl politinės reklamos paskleidimo ir jos finansavimo šaltinių, nurodydama joje Vyriausiosios rinkimų komisijos sprendimu pripažintą politinę reklamą, kurios politinės kampanijos dalyvis nenurodė šioje ataskaitoje.*

Dėl laiškų vertinimo papirkimo požūriu

Irena Lunskienė ir Modesta Petrauskaitė laiškuose, platintuose politinės kampanijos laikotarpiu, siūlė pagalbą gyventojams. I. Lunskienė užsimena apie savanorystę ir žada padėti: *„Kol buvo karantino suvaržymai savanoriavau atsargiai, pagal leistinas aplinkybes, tačiau dabar padėtis keičiasi. Rašau šį laišką Jums, nes žinau, kad esu skolinga už Jūsų pasitikėjimą manimi ir tikrai galėsiu Jums padėti, jeigu pagalba ar patarimas yra reikalingi<..> Jeigu turėsite klausimų, ar norėsite tiesiog pasitari, prašau susiekite su manimi<..>“*, tačiau nenurodo konkrečių paramos formų, išskyrus atsakymus į klausimus ar pasitarimą. M. Petrauskaitė siūlo konkretesnę pagalbą: *„Todėl siūlau tiesioginę savo pagalbą: nuo elementarių dalykų – maisto, vaistų ir kitų produktų nupirkimo ir palikimo prie Jūsų durų iki savivaldos sprendimų ar teisinės pagalbos. Mielieji, jei reikia neatidėliotinos pagalbos skambinkite man ir išsakykite savo poreikius“*.

Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo 5¹ straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad *prasadėjus Seimo rinkimų politinei kampanijai, t. y. nuo Seimo rinkimų datos paskelbimo iki šio įstatymo nustatyto rinkimų agitacijos kampanijos laikotarpio pabaigos, taip pat rinkimų dieną draudžiama tiesiogiai ar netiesiogiai pirkti rinkėjų balsus, dovanomis ar kitokiu atlyginimu skatinti rinkėjų dalyvauti arba nedalyvauti rinkimuose ir (arba) balsuoti už arba prieš vieną ar kitą asmenį, kurį numatoma kelti kandidatū, kandidatą arba kandidatų sąrašą, taip pat žadėti už balsavimą*

atsilyginti rinkėjams po rinkimų turint tikslą paveikti rinkėjų valią dėl konkrečių politinių partijų ar kandidatų arba asmenų, kuriuos numatoma kelti kandidatais, ir taip trukdyti piliečiams įgyvendinti rinkimų teisę.

To paties straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad *rinkėjų papirkimu nelaikomas spausdintos medžiagos (veiklos ar rinkimų programos, biografijos ar kitokių informacinio turinio lankstinukų, kalendorių, atvirukų, lipdukų), pažymėtos politinės partijos, kandidatų sąrašo, kandidato ar asmens, numatomo kelti ar numatančio išsikelti kandidatu į Seimo narius, simbolika, neatlygintinas platinimas.*

VRK 2017 m. vasario 23 d. sprendimu Nr. Sp-47 patvirtintose Metodinėse rekomendacijose (su vėlesniais pakeitimais) apibrėžiama *Dovanos ar kitoks atlyginimas – kaip turtinė nauda (materialinių išlaidų išvengimas), kuri gali būti suprantama tiek kaip materialios, tiek kaip nematerialios turtinės vertybės (pavyzdžiui, pinigai, buities reikmenys, tam tikri mokami darbai, turtinės teisės, paprastai mokami intelektualinės veiklos rezultatai, paprastai mokamo pobūdžio paslaugos, koncertai, kiti mokamo pobūdžio kultūriniai renginiai ir pan.).*

Suteikimas – kaip bet koks materialios ar nematerialios turtinės naudos (dovanų, paslaugų ar kitokio atlyginimo) perdavimas kitam asmeniui arba sąlygų ja pasinaudoti sudarymas. Skatinti rinkėjų dalyvauti arba nedalyvauti rinkimuose ir (arba) balsuoti už arba prieš vieną ar kitą asmenį – kaip poveikio rinkėjui arba asmeniui, kurio likimu, gerove, interesų patenkinimu suinteresuotas rinkėjas, darymas.

I. Lunskenės ir M. Petrauskaitės laišakai buvo platinti politinės kampanijos laikotarpiu. Nėra pakankamai duomenų, jog laišakai būtų platinti tik vyresnio amžiaus asmenims ir tik partijos nariams. Įvertinus pranešime nurodytas aplinkybes bei surinktą medžiagą ir nesant duomenų, kad M. Petrauskaitė ir I. Lunskenė būtų suteikusios materialią ar paslaugų pavidalu pagalbą, kuri turėtų materialinę vertę: I. Lunskenė nuo gegužės 12 d. beveik savaitę Marijampolės mieste teikė paslaugas (telefonu ir elektroniniu paštu atsakinėjo į gyventojams rūpimus klausimus); M. Petrauskaitė balandžio 25 ir 28 dienomis Panevėžio rajone teikė paslaugas (nukreipdavo kreiptis į tarnautojus, kurie kompetentingi tokią pagalbą teikti), dėl to tai nelaikytina rinkėjų papirkimu. J. Pankausko laišakai taip pat buvo platinti politinės kampanijos laikotarpiu. Įvertinus pranešime nurodytas aplinkybes bei surinktą medžiagą, nėra pagrindo nagrinėti rinkėjų papirkimo požiūriu.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūloma:

1. Pripažinti Irenos Lunskenės, Justo Pankausko, Modestos Petrauskaitės laiškus politine reklama.
2. Pripažinti Irenos Lunskenės, Justo Pankausko, Modestos Petrauskaitės laiškus paslėpta politine reklama.

3. Pripažinti, kad Irenos Lunskenės ir Modestos Petrauskaitės laiškuose minimos paslaugos, tai yra faktiškai suteiktos materialinės vertės neturinčios paslaugos, nelaikytinos rinkėjų papirkimu.

4. Pripažinti 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų politinės kampanijos išlaidomis pačių politinės kampanijos dalyvių pagamintos politinės reklamos kainą:

4.1. Irenos Lunskenės Lietuvos socialdemokratų partijos Marijampolės rinkimų apygardoje Nr. 29 – 6 Eur;

4.2. Justo Pankausko Lietuvos socialdemokratų partijos Jotvingių rinkimų apygardoje Nr. 70 – 11 Eur;

4.3. Modestos Petrauskaitės Lietuvos socialdemokratų partijos Aukštaitijos rinkimų apygardoje Nr. 33 – 12,50 Eur.

5. Pripažinti 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų politinės kampanijos išlaidomis ir kandidatų lėšomis kampanijai finansuoti Irenos Lunskenės, Modestos Petrauskaitės laiškų ir Justo Pankausko laiškų ir plakatų kopijavimo išlaidas, atitinkamai įtraukiant jas į politinės kampanijos finansavimo ataskaitas ir politinės kampanijos finansavimo apskaitos žiniaraščius.

6. Pavesti Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo kontrolės skyriui:

6.1. papildyti Lietuvos socialdemokratų partijos Marijampolės rinkimų apygardoje Nr. 29 kandidatės Irenos Lunskenės 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų politinės kampanijos finansavimo ataskaitą ir Politinės kampanijos finansavimo apskaitos žiniaraštį kandidatės Irenos Lunskenės lėšomis (6 Eur) ir išlaidomis už politinės reklamos skleidimą kitomis priemonėmis;

6.2. papildyti Lietuvos socialdemokratų partijos Jotvingių rinkimų apygardoje Nr. 70 Justo Pankausko 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų politinės kampanijos finansavimo ataskaitą ir Politinės kampanijos finansavimo apskaitos žiniaraštį kandidato Justo Pankausko lėšomis (11 Eur) ir išlaidomis už politinės reklamos skleidimą kitomis priemonėmis;

6.3. papildyti Lietuvos socialdemokratų partijos Aukštaitijos rinkimų apygardoje Nr. 33 Modestos Petrauskaitės 2020 m. spalio 11 d. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų politinės kampanijos finansavimo ataskaitą ir Politinės kampanijos finansavimo apskaitos žiniaraštį kandidatės Modestos Petrauskaitės lėšomis (12,50 Eur) ir išlaidomis už politinės reklamos skleidimą kitomis priemonėmis.

7. Taikyti administracinę atsakomybę politinės kampanijos dalyviams Irenai Lunskienei, Justui Pankauskui, Modestai Petrauskaitei už nepažymėtos politinės reklamos skleidimą.

Vyriausioji specialistė

Laima Lazauskienė